

zm

Zvláštní výtisk

ZM 12/2020

STRANA 24-26

Aerosoly u zubního lékaře

Dotisk, i částečný, rozmnožování, mikrokopie, ukládání do elektronických databází a překlad jsou povoleny pouze se souhlasem nakladatelství Deutscher Ärzteverlag GmbH, 50832 Köln, Postfach 40 02 65

Foto: Holger Homberg

Obrázek 1: Pacientka skupiny 3: Dvouruční ošetření AIRFLOW® s vysokorychlostním sáním a Optragate: Byl použit cyklový systém předem naplněný filtrovanou vodou (PRELECT, Medentex GmbH, Bielefeld, Německo), který byl umístěn ve vzdálenosti cca 20 cm vedle úst pacienta, pro zachycení aerosolů

RIZIKO AEROSOLŮ

Bakteriální kontaminace ovzduší při ošetření AIRFLOW®

Marcel Donnet, Magda Mensi, Klaus-Dieter Bastendorf, Adrian Lussi

Zubní lékaři a vědci s podporou firmy EMS měřili při dvou možných scénářích (bez speciálního ochranného vybavení a s ním) bakteriální kontaminaci ovzduší při ošetření AIRFLOW®. Výsledky tohoto šetření sice nelze analogicky přenést na možnou virovou zátěž (např. SARS-CoV-2) v aerosolu – přesto však údaje ukazují působivé snížení bakteriální zátěže v ovzduší při ošetření AIRFLOW® s odpovídajícími ochrannými opatřeními.

Pacienti, personál a zubní lékaři jsou vystaveni bakteriím a virům, které mohou vést k infekčním onemocněním zejména ústní dutiny a dýchacích cest. Kdo se rozhodl pro povolání v oboru zubního lékařství, tomu bylo jasné, že zubní ošetření jsou vždy spojena s rizikem infekce. V zubním lékařství znamená malý odstup od ústní dutiny pacienta zásadní expozici slinám, krvi, aerosolům a sulkulární tekutině pacienta [Peng a kol., 2020]. Hlavní cestou přeno-

DR. MARCEL DONNET
 EMS Electro Medical Systems
 Chemin de la Vuarpillière 31,
 1260 Nyon, Švýcarsko
mdonnetclinical@ems-ch.com
 Foto: EMS

su bakterií a virů jsou kapénky slin [Yang a kol., 2020; Szymanska a kol., 2005]. Ze stejných důvodů v zubním lékařství odjakživa platí velmi přísná pravidla hygieny. V uplynulých desetiletích zubní lékaři zvládli zejména rizika chřipky, tuberkulózy, hepatitidy a AIDS. Dnes se zdá, že riziko SARS-CoV-2 se taktéž podařilo úspěšně zvládnout. Téměř všechny nástroje zubního lékařství používané při běžných dentálních ošetřeních vytvářejí aerosoly: nízko a vysokorychlostní ná-

sadce, turbínky, sonické a ultrazvukové přístroje, pistole voda – vzduch a přístroje na bázi proudu prášku a vody [Graetz et al., 2014]. Aerosoly se liší od kapének a sprejů. Vzhledem ke své menší velikosti částic (< 50 μm), mohou být aerosoly přenášeny na vzdálenost několika metrů a lze je prokázat v ovzduší po delší dobu [Drisko a kol., 2000]. V zubním lékařství mohou aerosoly vznikat jako pevné částice, prášek (nekontaminovaný), odstříky, které se rychle usazují (kontaminované), aerosol z přístrojů (nekontaminovaný), aerosol z ošetření (kontaminovaný). Riziko kontaminace závisí na druhu ošetření, stupni infekčnosti pacienta a preventivních hygienických opatřeních pro minimalizaci přenosu kontaminovaných aerosolů. Dosud chybí vědecký důkaz ukazující, jaké riziko aerosoly tvoří a jaké nebezpečí představují pro klinické pracovníky a pacienty [RKI, 2020]. Důvodem je obtížnost efektivního měření stupně kontaminace bakteriemi a viry, které se v aerosolech přenáší. O virové a bakteriální kontaminaci aerosolů při profesionální dentální hygieně s metodou AIRFLOW® není podle našich rešerší dostupná žádná vědecká literatura. Proto jsme provedli observační studii v praxi, abychom lépe porozuměli riziku kontaminace aerosolů při použití technologie AIRFLOW®.

CÍL

Cílem observační studie bylo změřit bakteriální zátěž v ovzduší při ošetření metodou AIRFLOW® pro získání informací k posouzení rizika pro pracovníky provádějící ošetření, tým praxe a pacienty z kontaminovaných aerosolů v různých situacích.

MATERIÁL A METODY

Ošetření metodou AIRFLOW® byla prováděna v prostorách pro zubní prevenci firmy EMS (Nyon, Švýcarsko) zubní lékařkou (Dr. Neha Dixit, EMS). Postup měření a obecné podmínky pro provádění prevence byly předem určeny autory.

Bylo ošetřeno celkem 20 dospělých pacientů ve věku 30 až 45 let. Index plaku Quigley-Hein upravený dle Tureského [Turesky a kol., 1970] činil u všech 20 pacientů 0,80. Ošetření se konala ve čtyřech po sobě jdoucích dnech vždy po pěti pacientech denně. Mezi ošetřeními byly prostory důkladně větrány za účelem odstranění zbytkových aerosolů

PROF. DR. MAGDA MENSÍ

Università degli Studi di Brescia,
Servizio di Odontostomatologia

5123 Brescia, Itálie

Foto: soukromé

a znovuoobnovení neutrální výchozí situace pro nadcházející ošetření.

Aerosol byl měřen po dobu přesně deseti minut při každém ošetření AIRFLOW®. Pro zachycení aerosolů byl použit cyklonový systém předem naplněný filtrovanou vodou (PRELECT, Medentex GmbH, Bielefeld, Německo), který byl umístěn ve vzdálenosti 20 cm vedle úst pacienta (obr. 1). S pomocí vysokorychlostního systému sání Cattani 900 l/min (Cattani Micro Smart, Parma, Itálie) bylo během desetiminutového ošetření odsáto 9 m³ směsi vzduchu s aerosolem. Ihned po ošetření byla pomocí adenosin-trifosfátového systému (ATP) změřena bakteriální kontaminace aerosolu. Tato metoda umožňuje určení množství všech žijících bakterií [Watanabe a kol., 2019].

K šetření byly definovány tři měřicí skupiny:

- Skupina 1 (kontrolní): měření ovzduší bez ošetření, měření bakteriální zátěže v 9 m³ vzduchu v ordinaci před každým ošetřením pacienta (20 měření)
- Skupina 2: Měření ovzduší při ošetření AIRFLOW® se savkou slin, bez výplachu úst, bez vysokorychlostního sání (10 pacientů)
- Skupina 3: Měření ovzduší při ošetření AIRFLOW® se savkou slin, s výplachem úst, s vysokorychlostním sáním (10 pacientů)

V souladu s protokolem „Guided Biofilm Therapy“ (GBT) byli pacienti před zahájením ošetření vyzváni k vypláchnutí chlorhexidinem (BacterX, EMS, Nyon, Švýcarsko) po dobu 60 sekund (jen skupina 3). Po provedení anamnézy pacien-

ta a zaznamenání potřebných diagnostických údajů se pracovalo u všech pacientů s použitím ochrany očí, savkou slin (Kaladent, St. Gallen, Švýcarsko), Optragate (Ivoclar Vivadent, Schaan, Lichtenštejnsko), u skupiny 3 navíc s vysokorychlostním sáním Purevac® (Dentsply Sirona, York, Pennsylvania, USA). Biofilm byl nabarven (Biofilm Discloser, EMS) a zviditelněn. Odstraněn byl pomocí AIRFLOW® PROPHYLAXIS MASTER (AFPM) a násadce AIRFLOW® s práškem PLUS (14 μm) na bázi erytritolu. Přístroj AFPM byl používán s výkonem doporučeným pro odstranění biofilmu (stupeň 3) a maximálním nastavením vody.

VÝSLEDKY A DISKUSE

Uvedenou metodou jsme mohli reprodukovatelným způsobem měřit bakteriální kontaminaci aerosolů, které vznikají při ošetření metodou AIRFLOW® (obr. 2). Měření ovzduší při ošetření AIRFLOW® se savkou slin, výplachem úst a vysokorychlostním sáním (skupina 3) přitom ukázala stejnou úroveň bakteriální kontaminací, jaká byla zjištěna pro skupinu 1 (kontrolní) (p > 0,05). Při použití výplachu úst a vysokorychlostního sání nevedlo ošetření AIRFLOW® k vyšší bakteriální kontaminaci aerosolů v ovzduší.

Jaký podíl měl na tomto výsledku výplach úst nebo vysokorychlostní sání, nebylo zjištěno.

Cílem zkoumání nebylo zachycení a měření větších kapének. Ty zůstávají v prostředí ošetření a nejsou součástí aerosolu. Nebezpečí infekce u těchto kapének spočívá v infekci kontaktní cestou, nikoli z aerosolu. Infekce kontaktní cestou je již dlouho známa a tým zubního lé-

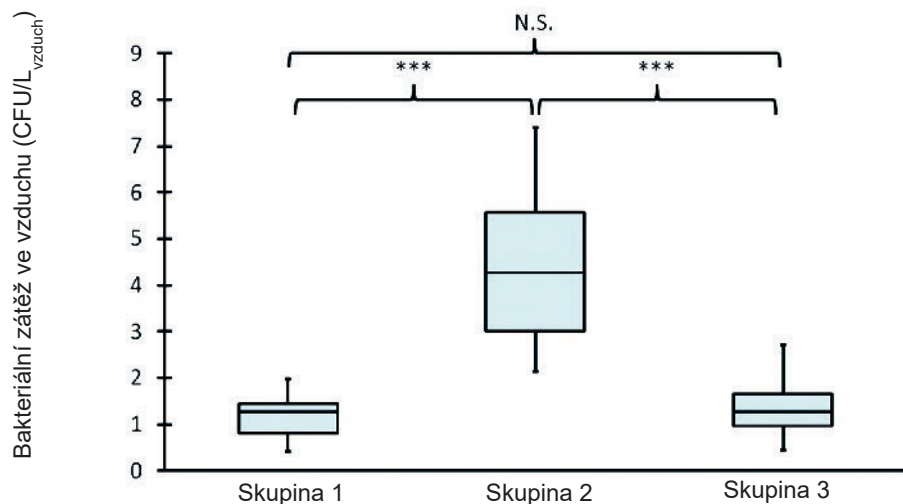
DR. KLAUS-DIETER BASTENDORF

Praxe Dr. Strafela-Bastendorf

Gairenstr. 6, 73054 Eisingen

Foto: Fotografie Schielberg

Bakteriální zátěž ve vzduchu (CFU/L_{vzduch})

Obrázek 2: Box plot kontaminovaného aerosolu při desetiminutové době ošetření. Skupina 1: bez ošetření (kontrolní); Skupina 2: Ošetření AIRFLOW® se savkou slin, bez výplachu úst, bez vysokorychlostního sání; Skupina 3: Ošetření AIRFLOW® se savkou slin, s výplachem úst, s vysokorychlostním sáním. N.S.: Bez signifikantního rozdílu ($P > 0,05$); ***: signifikantní rozdíl ($P < 0,001$).
Zdroj: Klaus-Dieter Bastendorf

kaže se proti ní chrání ochrannými opatřeními [Watanabe a kol., 2019].

Je bezpodmínečně nutné přísně dodržovat směrnice RKI a doporučení pro osobní ochranné pomůcky, povrchovou dezinfekci a dále správnou techniku a používání přístrojů

ZÁVĚR

Ošetření AIRFLOW® s použitím Optragate, vhodným výplachem úst a vysokorychlostním sáním nevede ke zvýšenému riziku bakteriální kontaminace pro tým praxe a pacienta. Navíc se ukázalo, že s „dvouruční odsávací technikou“ s pomocí vysokorychlostního sání v bezprostřední blízkosti oblasti ošetření bylo možné účinně redukovat aerosol. ■

Poznámka autorů :

Další aktuální, dosud nezveřejněná šetření skupiny autorů, která byla provedena pod stejným procesním protokolem s piezokeramickým scalerem PIEZON PS, ukazuje, že při použití

ochranných opatření nevychází ani z této technologie žádné zvýšené riziko bakteriální kontaminace pro ošetřující personál ani pacienty. I zde byl před ošetřením prováděn výplach s BacterX a bylo použito vysokorychlostní sání a dvouruční technika. Závěrečná zpráva bude zveřejněna, jakmile budou dokončeny testy.

PROF. DR. ADRIAN LUSSI

Univerzitní klinika Freiburg,
Klinika zachovné dentální chirurgie
a parodontologie

Hugstetter Str. 55, 79106 Freiburg
a kliniky dentální medicíny
Univerzity Bern

Freiburgstr. 7, CH-3010 Bern

Foto: soukromé